

Sak til Landsmøte

Nr: 17

Saksbehandler: Mildrid Haugrønning Søndbø,
Helene Aksøy og Bård Eirik Ruud

Dato: 28.04.2023

Dok. nr. DM: 1320279

SYKEPLEIEETIKKENS VILKÅR I HELSETJENESTEN

Forbundsstyret anbefaler landsmøtet å fatte følgende vedtak

NSF jobber for at de nye yrkesetiske retningslinjene brukes i profesjonsutøvelsen, politikktutforming og utviklingen av sykepleiernes arbeidsmiljø.

Historikk:

Rådet for sykepleieetikk og Norsk Sykepleierforbund Oslo fremmer denne saken.

Bakgrunn for saken:

Grunnleggende etiske prinsipper er et premiss for faglig forsvarlig og omsorgsfull sykepleie. Våre yrkesetiske retningslinjer har sitt grunnlag i menneskerettighetene. Rådet for sykepleieetikk mener at jo mer sårbart et individ er, jo høyere bør rettighetsfanen bæres både av oss som sykepleiere, men også av samfunnet. Vi har en sterk bekymring for etikkens vilkår i dagens samfunn og i dagens helsetjeneste.

Grunnleggende etiske prinsipper er et premiss for faglig forsvarlig og omsorgsfull sykepleie. Våre yrkesetiske retningslinjer har sitt grunnlag i menneskerettighetene. Rådet for sykepleieetikk mener at jo mer sårbart et individ er, jo høyere bør rettighetsfanen bæres både av oss som sykepleiere, men også av samfunnet. Vi har en sterk bekymring for etikkens vilkår i dagens samfunn og i dagens helsetjeneste.

Etikkens vilkår i sykepleierhverdagen

Sykepleiernes arbeid preges av travle hverdager med stadig nye oppgaver og stadig mindre tid til å se, observere, vurdere, samtale, informere og samarbeide med pasient og pårørende, og planlegge sykepleien.

Rådet for sykepleieetikk opplever en stor kontrast mellom virkeligheten mange steder der ute slik den beskrives av sykepleiere og sykepleierledere, og det som beskrives i lover, forskrifter, veiledere, NOU-er og andre offentlige dokumenter.

Rådet for sykepleieetikk har en bekymring knyttet til om etikken har tilstrekkelige vilkår i dagens helsetjeneste. Det igjen skaper en bekymring knyttet til hva som skjer med helsetjenesten og med arbeidsvilkårene for oss som arbeider der.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Telefon 02409
www.nsf.no

Org.nr: NO 960 893 506 MVA
Fakturaadresse: faktura@nsf.no

Mange sykepleiere opplever at de ofte står alene som forvaltere av velferdsstatens ansvar og pasientenes verdighet – uten myndighet til å gjøre noe med det, annet enn å løpe så fort de kan og gjøre så godt de kan. De må gjøre mange valg i hverdagen mellom alternativer hvor ingen fremstår som gode, noe som setter dem i etiske dilemmaer, og som medfører moralsk stress. Vi er bekymret for fortellinger om sykehus hvor akuttberedskapen utfordres og settes helt eller delvis ut av spill fordi man ikke har sykepleiere nok, og om en eldreomsorg hvor helt grunnleggende behov ikke ivaretas på en god måte. Dette er fortellinger som mer enn antyder dårlige vilkår for faglig forsvarlig og omsorgsfull sykepleie i deler av tjenestene våre. Særlig er dette alvorlig i møte med alvorlige syke mennesker og deres pårørende når de er i særlige sårbare livssituasjoner hvor etisk bevissthet og etisk handlekraft er helt nødvendig for å ta valg på grunnleggende etiske premisser.

Om faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp

Begrepet forsvarlighet er en faglig, etisk og rettslig norm for hvordan den enkelte bør utøve arbeidet. Hovedhensynet bak kravet om forsvarlighet er å beskytte pasienten mot handlinger som ikke er i tråd med en norm for faglig forsvarlighet.

Mange sykepleiere og sykepleierledere har utfordrende rammevilkår for god praksis. De står i krevende dilemmaer i en hverdag med høy risiko for avvik og uønskede hendelser. Vi har alle en plikt til å ta opp uforsvarlige forhold og å lære av konkrete feil og mangler. Dette forutsetter en meldekultur, engasjerte medarbeidere og en ledelse som vektlegger kvalitet og kontinuerlig forbedring.

De yrkesetiske retningslinjene er sentrale i sykepleiefaglige vurderinger. Disse bør brukes aktivt når forsvarlig sykepleie diskuteres og videreutvikles.

Fra <https://www.nsf.no/sykepleiefaget/faglig-forsvarlighet-og-omsorgsfull-hjelp>

Kvaliteten på sykepleien og pasientsikkerheten

Å oppleve faglig- og etisk forsvarlige helsetjenester, som er forutsigbare og effektive, er viktig for oss alle sammen. Et godt helsevesen er selve grunnmuren i velferdssamfunnet.

Helsepersonellkommisjonen varslet i sin rapport tidligere i år at helsetjenesten ikke kan opprettholdes på samme nivå som tidligere i fremtiden, på grunn av økende antall med behov for helsehjelp og stadig større mangel på helsepersonell.

Hvis vi ikke kan forvente tjenester «på samme nivå for før» hvordan skal vi da fortsette? Hva er godt nok, og når er det ikke godt nok? Hvem er det som skal sette grensene for dette? Hvordan kan vi på best mulig vis sikre at det er de rette føringer som ligger til grunn for planlegging og utøvelse av framtidens helsetjenester?

Som sykepleier vet man ofte hva som er bra for pasienten og for forløpet, men har likevel ikke mulighet til å gjøre det som er bra. Å gjøre noe nesten bra, nest best, eller det som er definert som godt nok ut fra de ressurser man til enhver tid har til rådighet, uten at reelle behov legges til grunn, utfordrer etikk, faglighet og kvalitet.

Dårligere kvalitet på arbeidsmiljø og brannslukking i stedet for planmessig, kunnskapsbasert tilnærming til oppgavene, utfordrer kvaliteten. For lav bemanning eller -kompetanse er årsak til økt sykefravær, større belastning på de som er tilbake og høye utgifter til vikarinneleie.

Dette gir vanskeligheter med å rekruttere og beholde ansatte med rett kompetanse, og utfordrer kontinuiteten og kvaliteten.

For pasientene øker det risiko for feilbehandling, det kan gi en økt opplevelse av sårbarhet og maktesløshet i møte med helsetjenesten, og økende mistillit fra pasienter og pårørende.

For sykepleiere (og annet helsepersonell) er det økt risiko for utbrenthet, emosjonell utmattelse (compassion fatigue), for moralsk stress, forråelse, mistriivsel, økt sykefravær og flukt fra yrket.

Fra NSF's prinsippprogram for 19-23: del 5. SYKEPLEIETJENESTEN

- sykepleietjenesten skal organiseres og sikres rammevilkår som at faglig forsvarlighet, omsorgsfull hjelp, yrkesetiske retningslinjer og juridiske krav ivaretas.
- og
- pasientenes behov for sykepleie skal være grunnlaget for bemanning, ressurser og kompetansesammensetning

Dette er ikke oppfylt per i dag, og tendensen til at det er tilgjengelige og forhåndsbevilgede ressurser som bestemmer innholdet i tjenesten, forsterkes.

På samfunnsnivå kan dette svekke folks tiltro til helsetjenesten, og føre til utrygghet i befolkningen. Det kan bidra til en økt todeling av helsetjenesten og større sosiale forskjeller i helse. Rådet for sykepleieetikk er bekymret for denne utviklingen.

Sykepleieres arbeidsforhold og rammevilkår for tjenesten

Sykepleiere må ivaretas som arbeidstakere og våre egne ledere må ha gode verktøy for å ivareta ansvaret de har for å sørge for etisk, faglige og juridisk forsvarlige tjenester, for pasientsikkerhet og god personalledelse som legger til rette for at sykepleiere kan utøve arbeidet sitt på en måte som fremme kvalitet og trivsel.

Alt for ofte kan det synes som om krav om effektive tjenester, basert på økonomiske premisser blir styrende, både for organisering av og prioritering av tjenestetilbud. Dette utgjør en betydelig risiko for kvaliteten på helsetjenestetilbudet, ikke bare for pasientsikkerheten, men også for mobiliseringen og rekrutteringen til yrket.

I hverdagen dominerer vaktboka – å holde driften i gang har topp prioritet. Mange sykepleiere opplever en individualisering av ansvaret – uten at noe myndighet følger med. Manglende mulighet til å kunne utøve sykepleieryrket på en faglig og etisk forsvarlig måte er en av hovedårsakene til at sykepleiere ønsker seg vekk fra arbeidsplassen – eller fra sykepleieryrket.

Å ikke ha tid og rom for å gjøre det man mener er rett og det pasienten har behov for, gir både fysisk og psykisk belastning og utbrenthet. Vi er svært bekymret for denne utviklingen.

Rådet for sykepleieetikk vil ha en kultur hvor etikken er integrert i alt vi gjør. Vi legger til grunn at ledelse på alle nivå har en aktiv bruk av yrkesetiske retningslinjer som styringsverktøy for organiseringen av arbeidet. En slik praksis vil legge rammer for bedre arbeidsforhold for sykepleiere og sikre et mer verdig tilbud til pasienter og pårørende. Vi mener at det å snakke om etikk og etiske aspekter med arbeidet vi gjør overfor pasientene skal være en selvsagt og integrert del i godt pasientarbeid, faglig forsvarlighet og pasientsikkerhet.

Det er behov for et bevisst og systematisk kvalitetsarbeid hvor etiske prinsipper og YER er integrert i planlegging og utførelse av tilbudet til pasientene.

Innsenders forslag til vedtak:

NSF er pådriver for å gi etikken større plass og bedre vilkår i alle deler av sykepleietjenesten
Yrkesetiske retningslinjer brukes aktivt i NSF's fag- helse- og interessepolitiske arbeid

Yrkesetiske retningslinjer får plass i tillitsvalgtsoopløringen

NSF jobber aktivt for at yrkesetiske retningslinjer brukes i pasientsikkerhets- og kvalitetsarbeidet både i klinikk, utdanning, forskning og forvaltning

NSF arbeider aktivt for at ledere på alle nivåer i helsetjenesten bruker yrkesetiske retningslinjer som styringsverktøy

NSF jobber aktivt for å innføre systematisk etisk refleksjon alle steder hvor det er pasienter for å ivareta etisk og faglig forsvarlig utøvelse- og utvikling av sykepleie.

Med vennlig hilsen
Norsk Sykepleierforbund

Lill Sverresdatter Larsen
forbundsleder

Rune Hallingstad
generalsekretær

Landsmøtets endelige vedtak:

NSF jobber for lederstøtte i verdibasert ledelse, systematisk etisk refleksjon i hele helsetjenesten og at de nye etiske retningslinjene brukes i utdanningsløpene, profesjonsutøvelsen, politikktutforming og utviklingen av sykepleieres arbeidsmiljø.